

РЕШЕНИЕ

04.11.2013 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

Софийският градски съд, гражданско отделение, V брачен състав, в публичното заседание на четвърти октомври две хиляди и тринадесета година в състав:

Съдия Вергиния Мичева-Русева

при секретаря Йовка Панайотова, с присъствието на прокурор Станислав Стойков от Софийска градска прокуратура, като разгледа докладваното от съдията Мичева-Русева бр. д. № 16532 по описа за 2012 г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Предявен е иск от xxxxxxxxxxxxxxxx и xxxxxxxxxxxxxxxx, и двамата от гр.София, срещу xxxxxxxxxxxxxxxx от с.гр. с правно основание чл. 5 ЗЛС вр. чл. 336 ал. 1 ГПК за поставянето му под запрещение.

Ишците твърдят, че ответникът е техен син, който от дълги години страда от психично заболяване и многократно е бил на психиатрично лечение. Получава пенсия по болест, която харчи за ненужни вещи, като скъпи мобилни телефони, които отказва да изплаща. Нанесъл е побой на майка си, а баща си наръгал с нож. Молят ответника да бъде поставен под пълно запрещение, а те да бъдат назначени за негови настойници.

Ответникът, получил препис от исковата молба с приложенията към нея, в законоустановения едномесечен срок, не е подал отговор на исковата молба.

Представителят на Софийска градска прокуратура изразява становище за основателност на предявения иск, като счита, че ответникът следва да бъде поставен под пълно запрещение.

Съдът, като съобрази правните доводи на страните, събраните писмени и гласни доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, съгласно правилата на чл. 235 ал. 2 ГПК намира за установено следното от фактическа и правна страна:

Ишците са родители на ответника. При изслушването на ответника по реда на чл.337 ал.1 ГПК се установи, че същият е ориентиран за време и място, словоохотлив, осъзнат е за заболяването си, но критичността му към него е намалена. Заявява пред съда, че се занимава с музика, която записва в звукозаписно студио, има изяви по телевизията, има заснет телевизионен клип, който се излъчва по телевизията, владее няколко езика, има изяви с фолк певици. Разказва за свое посещение в САЩ, където се запознал с дъщерята на президента Бил Клинтън, спечелил MTV награди. Установява, че получава пенсия, като е наясно с размера ѝ. Обяснява за какво харчи парите си. Признава, че е сключвал договори с Мтел и с Глобул за мобилни телефонни услуги и за закупуване на телефони. Изплащал всеки месец вноски на мобилните оператори, дължал големи суми. Признава, че е нападал физически родителите си, но твърди, че е при самоотбрана. Признава, че е наръгал баща си с нож и проявява известна самокритичност и съжаление.

Ищецът, баща на ответника, в съдебно заседание обяснява, че в момента синът му е много добре, сам си взема лекарствата. Сключил е обаче договори с Мтел, Виваком, Глобул, като вземал телефони, които не изплащал. Налагало се ищецът да заплаща задълженията на сина си. Като си вземел пенсията, ответникът отивал в звукозаписно студио, за да записва песни. Там го ласкаели, че пее много добре и му вземали пенсията. Наложило се ищецът да отсъства два дни от дома им, и като се

прибрал намерил ответника в безпомощно състояние. Лежал безжизнен, тъй като бил злоупотребил с алкохол. Наложило се хоспитализация. Според ищецът ответникът става опасен когато не си взема лекарствата. Ищецът контролирал приема на медикаменти на ответника. Веднъж ответникът отказал да му поставят инжекция, скарал се с майка си, след което ѝ нанесъл удари, поради което бил настанен в Курилово и след това в Карлуково. Ищецът обяснява, че причината да подаде молбата за поставяне под запрещение е да спре ответника да сключва неизгодни договори. Сочил, че преди две години от Прокредит банк се обадили на съпругата му да ѝ съобщат, че ответникът е търсил заем.

Съдът прие като компетентно изготвено и неоспорено от страните заключението по назначената съдебнопсихиатрична експертиза, изготвена от вещото лице д-р Конова. След личен преглед на ответника и след запознаване с представената по делото медицинска документация, вещото лице е установило, че ответникът, на 46 години, страда от шизофрения параноидна форма. Заболяването му датира от 1986г. с промяна в поведението и параноидно-халюцинаторната симптоматика. Многократно е хоспитализиран в различни психиатрични болници поради психотично мотивирано поведение и тежки агресивни прояви. През 1999г. пробол баща си с нож и бил настанен на принудително лечение. През 2010г. е двукратно настаняван в психиатрична болница, като последната му хоспитализация в ДПБ гара Карлуково е по силата на съдебно решение. Вещото лице е установило, че ответникът злоупотребява с алкохол, като пие ежедневно. Похарчва пенсията си за няколко дни, като раздава пари на околни, които го ласкаят, че пее много добре, или си купува ненужни вещи. Става конфликтен, когато не му дават пари или му противоречат. Вещото лице сочи, че заболяването на ответника се характеризира с фундаментални и характерни отклонения в мисловната и емоционално-волевата сфери. Нарушенията засягат най-основните функции и се развиват налудности и халюцинации. Мисленето е неясно, незавършено и непроницаемо. Настроението е непостоянно и несъответно. Заболяването протича с разстройство в емоционално-волевата сфера и мисленето. Нарушава се мотивационната способност и способността да отчита морално-етичните и правни последствия от действията. Експертът е установил, че при ответника липсва същинско съзнание за психично заболяване и критичност към поведението. Налице са тежки мисловни разстройства, себеотносни интерпретации и нелепи мегаломанни налудности. Въпреки лечението, заболяването е придобило непрекъснат ход и е настъпила промяна на личността. Болестните симптоми персистерат, налице е социална дезадаптация и висок риск от злоупотреба с него и с имуществото му.

Въз основа на така възприетата фактическа обстановка, съдът прави следните правни изводи:

Действително **чл.5 от Закона за лицата и семейството** постановява, че непълнолетните и пълнолетните, които поради слабоумие или душевна болест не могат да се грижат за своите работи, се поставят под пълно запрещение и стават недееспособни. Пълнолетните с такива страдания, чието състояние не е така тежко, за да бъдат поставени под пълно запрещение, се поставят под ограничено запрещение. Предмет на иска за поставяне на едно лице под запрещение е дееспособността му, а основанието на този иск е наличието на душевна болест или слабоумие и невъзможността на страдащия от такава болест или от слабоумие да се грижи за своите работи (така ППВС №5/79г.). Глава 28 ГПК съдържа процесуалните норми, по правилата на които се развива производството пред съда.

Тези норми на вътрешното право обаче противоречат на международни правни инструменти, които са ратифицирани от РБългария и по силата на чл.5 ал.4 от Конституцията на РБългария са част от вътрешното ни право.

На 27.09.2007г. България е подписала **Конвенцията на ООН от 2006г. за правата на хората с увреждания**, а със закон, приет от НС на 26.01.2012г. РБългария ратифицира Конвенцията и същата е в сила за РБългария от 21.04.2012г. (обнародвана в ДВ бр.37/2012г.). Отделно от това, за пълнота следва да се отбележи, че през 2009г. Европейският съюз, в качеството си на организация, ратифицира Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания от 2006г. (решение на Съвета 2010/48/ЕС от 26.11.2009г.) и от 22.01.2011г. Конвенцията е в сила за ЕС. Всъщност това е първата конвенция, към която ЕС се присъединява като съюз, което освен всичко друго, сочи на изключителната важност на принципите, въведени с този международен документ, които са изцяло възприети от цялата европейска общност. Конвенцията е важно средство за популяризиране на човешките права на хората с увреждания. Тя развива и конкретизира задълженията на присъединилите се държави и установява приетите световни правни стандарти за правата на хората с увреждания. Конвенцията признава, че равенството, достойнството, автономията, независимостта, достъпа и включването в общността са в основата към осигуряване на еднакви световни стандарти на хората с увреждания. Конвенцията не само популяризира човешките права на хората с увреждания, но и коренно променя класическите правни теории и законодателства, отнасящи се до правоспособността и дееспособността на физическите лица. Чл.1 от конвенцията дефинира, че хората с увреждания са *„лица с трайна физическа, психическа, интелектуална и сетивна недостатъчност, която при взаимодействие с обкръжаващата ги среда би могла да възпрепятства тяхното пълноценно и ефективно участие в обществото равноправно с останалите“*. Чл.12 от Конвенцията признава правоспособност и дееспособност на хората с увреждания (психически, интелектуални и физически увреждания) наравно с всички останали хора във всички сфери на живота, т.е хората с увреждания са равнопоставени правни субекти. Те не само притежават права, но също така трябва да могат да ги упражняват чрез лични действия. Намесата на държавата в ограничаване на тези права е силно ограничена само до осигуряване на мерки за защита и мерки за подкрепа, чрез които се осигурява личния избор на лицето според неговите желания и предпочитания. Конвенцията признава на хората с увреждания правото да притежават и наследяват имущество, да контролират собствените си финансови дела и да имат равен достъп до банкови кредити, ипотeki и други форми на финансово кредитиране, както и защита в случай на произволно отнемане на тяхно имущество. Чл.13 гарантира достъпа на хората с увреждания до правосъдие, чл.23 – правото да се сключи брак и се създаде семейство, да бъдат родители, чл.29 – да гласуват и да бъдат избирани и т.н. Това е само кратък и неизчерпателен преглед на гарантираните права, което безспорно сочи, че институтът на запрещението по българското право е в противоречие с принципите на Конвенцията на ООН, тъй като поставените под запрещение-пълно или непълно лица в България, като загубили изцяло или частично своята дееспособност, нямат право да гласуват, да създадат семейство и сключат брак, да бъдат родители и да упражняват родителски права, нямат право на завещание, право да избират къде да живеят, право на сдружаване. Лишаването от тези права е безсрочно, като липсва вътрешен механизъм за периодична проверка на състоянието на запретените.

Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи (ЕКПЧ), към която България се присъединява през 1992г. (ратифицирана със закон, приет от НС на 31.07.1992 г. - ДВ, бр. 66 от 1992 г. в сила за Република България от 07.09.1992 г.) е също част от вътрешното ни право. В редица свои решения **Европейският съд** за правата на човека се е произнасял във връзка с установени нарушения на конкретни права на запретените лица – правото на пряк достъп до съд – делото *Станев срещу България*, делото *Salontaji-Drobnjak v. Serbia* (решение от 13.01.2010), *Shtukaturov v.*

Russia (молба № 44009/05, решение от 27.03.2008), правото на гласуване по чл.3 от Протокол 1 към Конвенцията – делото *Alajos Kiss v. Hungary* (решение от 20.08.2010). Поставянето на лице под запрещение се разглежда от Съда в Страсбург като нарушаване на правото на личен живот по чл.8 от ЕКПЧ – така *Shtukaturov v. Russia*, *Salontaji-Drobnjak v. Serbia*.

На 23.02.1999г. **Комитетът на министрите на Съвета на Европа** (на който РБългария е член от 07.05.1992г.) приема *Препоръка № R (99) 4 относно принципите за правната защита на недееспособни пълнолетни лица*, която препоръчва на правителствата на държавите – членки да приемат в законодателството и практиката си всички необходими мерки за осъществяване на принципите на препоръката, между които и „запазване в максимална степен на дееспособността” (принцип 3), а именно законодателствата следва, доколкото е възможно, да признават, че има различни степени на недееспособност и че недееспособността се променя през времето. Съответно, мерките за защита не следва да имат за автоматична последица цялостно отнемане на правоспособността. Ограничаването на правоспособността обаче следва да бъде възможно в случаи, където е необходимо да се окаже защита на лицето. По конкретно, мярка за защита не може автоматично да лиши лицето от правото да гласува, или да направи завещание, или да изрази съгласие или несъгласие за всяка интервенция във връзка с неговото здраве, или да взема други решения от личен характер по всяко време, когато неговите способности му позволяват да осъществи тези права. Когато е възможно всяко пълнолетно лице трябва да може да извършва валидни правни сделки от ежедневен характер. Когато е необходимо представителство в определена област, лицето следва да има възможност да извърши конкретни действия в конкретната област със съгласието на свой представител.

Изправен пред противоречиво вътрешно законодателство, настоящият състав намира, че следва да приложи нормата с по-висш ранг, която има предимство, осигурено от Конституцията на РБългария, а именно Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и принципите на ЕКПЧ. **Чл.5 ЗЛС е в противоречие с тези норми и не следва да се прилага.** *За съжаление липсват вътрешно правни механизми, приети от българския законодател, които да определят конкретните мерки за защита и мерки за подкрепа, които държавата и в частност съдът следва да осигури на хората с увреждания в България. Съдът е поставен в положение директно да прилага принципи и норми, за които липсват конкретни мерки за приложение, като по този начин е в риск да не даде пълна защита на ответника.*

Уважаването на предявения иск ще доведе по пълното или частично лишаване на ответника от неговата правосубектност (правоспособност и дееспособност). Тъй като това не е допустимо съгласно чл.12 от Конвенцията на ООН, то искът за поставяне на ответника под запрещение следва да се отхвърли. След изслушването на ответника и на неговия баща, ищецът, и след приемане на заключението на съдебния психиатър, съдът намира, че ответникът, като лице, което страда от психично заболяване има нужда от мерки за защита и подкрепа. Въпреки, че може да извършва ежедневни дребни сделки за задоволяване на текущи нужди, при извършване на имуществени сделки ответникът следва да бъде подкрепен от друго лице с оглед защита на имуществените му интереси и с цел да се премахнат рисковете от манипулация и злоупотреби с правата и интересите му. Установи се, че поради психичното заболяване, той може да бъде манипулиран от трети недобросъвестни лица. Към настоящия момент ответникът провежда доброволно лечение, поради което мярка за подкрепа в тази връзка не следва да бъде определяна. Определените от съда мерки могат да бъдат променени при промяна на нуждите на ответника от подкрепа и защита. Освен това, не следва да се забравя, че общата защита по чл.26 и чл.27 ЗЗД е приложима и по

отношение на сделките, извършени от ответника, в случай че настъпят предпоставките за това.

Воден от изложеното, Съдът

РЕШИ

ОТХВЪРЛЯ иска на xxxxxxxxxxxxxxxx и xxxxxxxxxxxxxxxx, и двамата от гр.София срещу xxxxxxxxxxxxxxxx от с.гр. с правно основание чл. 5 от ЗЛС във вр. с чл. 336 ал. 1 от ГПК за поставянето му под запрещение.

ПРИЕМА ЗА УСТАНОВЕНО, че xxxxxxxxxxxxxxxx е лице, което може да се грижи за своите работи и интереси, **при условие че получава помощ и подкрепа** от своите родители xxxxxxxxxxxxxxxx и xxxxxxxxxxxxxxxx във връзка с управлението на имуществото си.

УПЪЛНОМОЩАВА xxxxxxxxxxxxxxxx и xxxxxxxxxxxxxxxx, и двамата от гр.София, xxxxxxxxxxxxxxxx, да придружават и подкрепят сина си xxxxxxxxxxxxxxxx при вземане на финансови решения, като:

1. *Подпомагат* сина си xxxxxxxxxxxxxxxx *в събирането и набавянето на информация* от което и да е лице или организация, която *информация е необходима за вземането на решение*, което xxxxxxxxxxxxxxxx иска да направи;

2. *Подпомагат* сина си xxxxxxxxxxxxxxxx *да разбере информацията*, която се отнася до решението, което той има нужда да вземе, както и до всичко, до което решението се отнася;

3. *Подпомагат* сина си xxxxxxxxxxxxxxxx *при изразяване на решението му* пред трети лица;

4. *Подпомагат* сина си xxxxxxxxxxxxxxxx *в изпълнение на неговите решения*.

Всяко разпореждане с имуществото на xxxxxxxxxxxxxxxx следва да бъде разрешено от съда по реда на чл.130 ал.3 СК.

РЕШЕНИЕТО може да бъде обжалвано с въззивна жалба пред Апелативен съд – гр. София и протестирано в 2-седмичен срок от получаване на препис от него от страните.

СЪДИЯ: